

dijaki in 37.000 učitelji ter 1564 meščanskih šol z 273.000 učenci in 7913 učiteljic. Poleg tega navaja statistika še 1430 dečjih domov z 59.000 dece in 2350 vzgojiteljev. Na 981 državljanov odpade torej 132 učencev in ena osnovna šola. Po ena meščanska šola odpade na 8562 prebivalcev in 185 učencev oziroma na 89 km². Od materinskih šol in dečjih domov odpade po eden na 9281 državljanov oziroma na 41 otrok ali 98 km².

— **Stanje srednjih šol v Čehoslovaki.** V šolskem letu 1922/23. je bilo v Čehoslovaki 28 klasičnih čehoslovških gimnazij, 23 nemških in 4 madžarske. Realnih gimnazij je bilo čehoslovških 74, nemških 25, madžarskih 5 in 1 poljska. Reformiranih realnih gimnazij so imeli Čehoslovaki 25, Nemci 8, Madžari 2. V zadnjem času je zelo naraslo število ženskih srednjih šol. Bilo je 5 dekliških čehoslovških realnih gimnazij, 14 reformiranih, 1 realna in 1 licej. Po manjših mestih obiskujejo ženske večinoma moške šole. Nemci imajo 13 reformiranih realnih gimnazij. Končno je obstajalo 47 čehoslovških učiteljskih, 15 nemških, 1 madžarsko in 1 rusko. Vsega skupaj je na Čehoslovskem 295 državnih in 94 privatnih srednjih šol. To število je za potrebe republike popolnoma zadostno in zato ne dovoljuje ministrstvo prosvete ustanavljanja drugih srednjih šol.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

— **Preganjanje slovenskih učiteljev.** Italijanom je vsak zaveden učitelj trn v peti. To mu dajo tudi občutiti: V sredstvih so v novejših razmerah toliko izbirčni, da svoje nasilje pokrijejo s figovim peresom kake pretveze. Tako so v zadnjem času pognali čez mejo učitelja Hermana Kmety iz Podkrajja, dasi stvar zaradi njegovega državljanstva (opcije) še ni končno javno rešena. Poslali so ponj fašistovski milico, ki ga je odvedla najprej v Gorico in nato v Vipavo pred komisarja Nicolettija. »Svetovali« so mu, naj odide iz države. Kaj je hotel? — Učitelja Alojzija Žorža v Postojni, ki je bil podpisal slovansko kandidatno listo, so pod izmišljeno pretvezo, da je otrokom prepovedal govoriti italijansko, čez noč prestavili v Knežak. — Učitelj Jožef Mislej v St. Petru na Krasu je moral sredi leta napraviti prostor pretežirancu fašistu Malalanu. Da so dobili pretvezo za premeščanje, je šentpeterski komisar ukazal Misleju, naj agitira za »Legio Nazionale« in pozdravi zastopnike tega društva. Mislej je to odklonil, češ, da je to pač naloga italijanskega specialista na šoli. Tudi vabilu na slavnostno kosilo se Mislej ni odzval. Par dni nato je bil premeščen v Bukovlje.

— **Nemško propagando na naših severnih mejah** vodijo poglavito odpuščen in upokojeni nemški učitelji. Nekateri teh so celo optirali za Avstrijo ter dobivajo tudi pokojnine ali vsaj miloščne iz Avstrije, vključno temu smejo nemoteno

živeti v naši državi, da tajno rovarijo na vseh koncih in krajih. Kakor so bili pod Avstrijo, tako so še danes glavni zaupniki »Schulvereine«, »Südmarke« itd. katera društva jih vsestransko podpirajo. Naše varnostne oblasti bi morale tem ljudem posvečati trajno pozornost: kaj delajo, s kom občujejo, odkod imajo sredstva. Še bolje pa bi bilo, ako jih enostavno iztirajo, ako niso naši državljani. Brez oblastnega sodelovanja tudi naša obrambna društva ne morejo varovati naših narodnih postojank ob mejah. Ceterum censeo pa je: za varstvo in ojačenje narodne misli na mejah naj se imenuje narodni obmejni komisar kot zaupnik in stalni poročevalec mariborskega velikega župana.

Splošne vesti.

— **Ob priliki seje širjega sosveta pov. UJU v Celju,** dne 17. t. m. bo šef prosvetnega oddelka v Ljubljani g. dr. St. Bevč dekoriral poverjenika UJU tov. Luko Jelenc z odlikovanjem belega orla, ki ga tov. Jelenc prejme kot poverjenik UJU v Ljubljani ob priliki II. kongresa jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani.

— **Nova uredba o draginjskih dokladah.** Ministrski svet je razpravljal o uredbi draginjskih doklad, ki jo namerava izgotoviti posebna komisija do 10. t. m., na kar bi bila izdana in bi stopila v veljavo skupno z novimi službenimi prejemki po novem uradniškem zakonu.

— **Narodni poslanik g. Sv. Markovič je poslal popravek »Narodni Prosvete«, v katerem skuša zavračati izvajanja »Učit. Tov.« št. 12 in »Nar. Prosvete« št. 24. in 27. Uredništvo »Nar. Prosvete« pripomni k njegovemu zagovoru sledeče: G. Markovič lahko izpričuje kar hoče, opravičiti se ne more. On, ki je bil tiho pri vprašanjih, pri katerih je bilo treba v imenu pravice in morale dvigniti glas, je ostal v parlamentu edino, da napade učiteljstvo. Nered, brezprimerno partizanstvo, korupcija, pomanjkanje vsakega zmisla za prosvetne reforme niso prišle pri njem v poštev. V oko ga bodejo le dohodki onih ljudi, ki pod najtežjimi prilikami in v bedi z največjim idealizmom vrše svoje službene dolžnosti. V splošnem on s tem popravkom priznava, kar je govoril. Naj objavi po stenografskem zapisniku kar hoče, »mi verujemo onemu, kar smo na lastna ušesa v parlamentu slišali in prinesli v 24. številki lista.« — G. poslanec Markovič povdarja v svojem zagovoru, da na prosvetne razmere v Sloveniji ni mislil in jih ni kritiziral. Mi pa trdimo, da so bile njegove besede tako splošne, da smo upravičeno dvignili svoj protest, najmanj se pa moramo strinjati z njegovimi reakcionarnimi nazori, da naj bodo profesorji nadzorniki nad osnovnimi šolami. G. Markovič ne sme pozabiti, da je govoril v imenu svoje stranke. Ožji sosvet Pov. UJU v Ljubljani je na svoji zadnji seji sprejel poseben protest, ki ga potom UJU pošlje radikalnemu parlamentarnemu klubu in v obvestilo drugim**

klubom in merodajnim faktorjem. Izjaviti moramo le, da močno obžalujemo nastop g. Markoviča.

— **Za upokojenje.** »Jutro« poroča: Iz krogov upokojenih učiteljev smo prejeli: Učitelji in učiteljice, upokojeni leta 1919., s pravico do penzij po novem zakonu od 23. julija 1919, bi morali dobiti po odloku finančnega ministrstva od 27. novembra 1923 nove penzije v dinarjih od dneva upokojitve po 20. avgustu 1919. Ker pa ta odlok do danes še ni bil izvršen, prosimo gospoda ministra prosvete Pribičeviča ter poslanca Reisnerja, naj blagovolita takoj posredovati, da se to v najkrajšem času zgodi, ker prizadeti že zelo težko čakamo na to izplačilo. — Prizadetim sporočamo, da je Pov. UJU ob izpremembi vlade napravilo ponovno vlogo na ministrstvo in centralo UJU.

— **Dan učiteljev-pevovodij v Ljubljani.** Zveza slovenskih pevskih zborov v Ljubljani je priredila povodom svoje letošnje redne skupščine, v nedeljo, dne 6. aprila 1924 popoldne ob treh v veliki dvorani »Uniona« s sodelovanjem včlanjenih zborov velik pevski koncert pod vodstvom pevovodje g. Zorka Prelovca. Posebno razveseljivo za nas je bilo na tem koncertu dejstvo, da so razen štirih, nastopili kot dirigenti sami pevovodje, ki se rekrutirajo iz učiteljskih vrst. Nastopili so sledeči dirigenti, ki so, ali so bili učitelji: Pevski zbor Zveze jugoslov. želez. iz Ljubljane. Pevovodja Mirko Premelč. Pevski zbor čitalnice v Zalogu. Pevovodja Mirko Kregelj. Pevsko društvo Krakovo-Trnovo iz Ljubljane. Pevovodja Josip Mihelič. Pevski zbor Slov. bralnega društva v Trzinu. Pevovodja Albin Lajovic. Pevsko društvo »Zvon« iz Šmartna pri Litiji. Pevovodja Mirko Premelč. Pevsko društvo »Zvon« iz Trbovelj in Glasbeno društvo iz Zagorja ob Savi. Pevovodja Oskar Moll. Šentjakovski pevski zbor iz Ljubljane. Pevovodja Adolf Gröbming. Pevsko društvo »Slavec« iz Ljubljane. Pevovodja Josip Brnobič. Pevski zbor »Glasbene Matice« iz Ljubljane. Pevovodja Srečko Kumar. — Med sporedom je g. koncertni vodja M. Hubad naznanil občinstvu, da se je dopoldne ustanovila »Zveza jugoslovanskih pevskih zborov«, kar je občinstvo z velikim odobravanjem vzelo na znanje. Koncertu je prisostvoval tudi zastopnik ministrstva prosvete iz Beograda g. Risto Odavič, načelnik umetniškega oddeljenja.

— **Razpis učiteljskih služb.** Uradni list, št. 28. z dne 3. aprila 1924 objavlja razpis učiteljskih služb na učiteljskih in srednjih šolah, na kar opozarjamo zainteresirane. Razpisanih je več mest telovadnih učiteljev. Na učiteljsku v Ljubljani je tudi razpisano: eno mesto vadniškega učitelja, eno mesto otroške vrtnarice in eno mesto vadniške učiteljice.

— **Okrajna učiteljska konferenca za mesto Ljubljano** se vrši v četrtek, dne 12. junija 1924. dopoldne

deloma v telovadnici v »Narodnem domu«, deloma v veliki dvorani »Mestnega doma«. Začetek konference točno ob 7. uri zjutraj v telovadnici v »Narodnem domu«. Dnevni red: 1. Otvoritev konference. 2. Važnost telesne vzgoje naše šolske mladine. Poročevalec učitelj Albin Smole. Z referatom bo združen praktičen telovadni nastop dečkov in deklic. Telovadbo dečkov vodi učitelj Albin Smole, telovadbo deklic telovadna učiteljica Vera Petričeva. Nadaljevanje konference bo v veliki dvorani »Mestnega doma«. 3. Nadzornikovo poročilo. 4. Kako prenesi v šolo in življenje Stritarjev rek: »Svetó služimo sveti domovini!« Na obdelavi te teme mora sodelovati v smislu razpisa višjega šolskega sveta z dne 3. januarja 1924, št. 106 vse učiteljstvo osnovnih in meščanskih šol v Ljubljani, in sicer na ta način, da se o temi posvetuje na domačih konferencah, ki naj določijo svojega poročevalca. Ta izdela referat za dotično šolo, uvažujoč mišljenja svojih tovarišev. Vsak referat naj zaključijo teze, ki naj bodo vsemu učiteljstvu v mesecu Ljubljana kažipot in smernice vzgojnega delovanja v bodočem šolskem letu. — Poročevalca za to točko dnevnega reda določi na dan konference okrajni šolski nadzornik. — Izdelane referate naj predložijo vodstva (ravnanstava) mestnemu šolskemu svetu najkasneje do 10. maja t. l. — 5. Poročilo knjižničnega odbora o stanju in računu okrajne učiteljske knjižnice. Eventualne nasvete o nakupu novih knjig je najkasneje do 1. junija t. l. naznaniti načelnici knjižničnega odbora gđc. strokovni učiteljici Ivanki Kalin. 6. Volitev štirih članov in njih namestnikov v stalni konferenčni odbor za prihodnje upravno leto. 7. Volitev štirih članov in njih namestnikov v knjižnični odbor za prihodnje upravno leto. 8. Samostojni predlogi, ki jih je najkasneje do 1. junija t. l. naznaniti stalnemu konferenčnemu odboru.

— **Socijalne ustanove učiteljstva Slovenije** odsek ima svojo sejo dne 17. aprila (veliki četrtek) ob 2. uri popoldne v »Narodnem domu« v tajništvo C. M. družbe. Prosimo sigurne udeležbe. Posebna vabila se ne razpošiljajo.

— **Tov. Kovačič Jak. v pok. na Pragerskem,** prodaja knjige »Slov. Šolske Matice« in »Popotnike« od leta 1902. do 1922., »Dom, ognjišče« in »Naša bodočnost« več letnikov. Cene po dogovoru.

— **Najnovije izdaje »Učiteljske tiskarne.«** »Jutro« prinaša o književnih izdajah Učiteljske tiskarne sledečo oceno: »Tako marljive založbe za popularne edicije kot je »Učiteljska tiskarna«, ne najdemo zlepa na jugoslovanskem književnem trgu. Zadnja leta je »Učiteljska tiskarna« poslala med Slovence, Hrvate in Srbe celo vrsto publikacij, s katerimi je marsikdo položil temelj svoji knjižnici. Zadnje čase nam je ta vzorna pridna za-

tretje študije, ki kateri sedaj prestopam. Zoper principe, ki sem jih tu postavil, greši študija na vsaki strani, in vsakem odstavku nešteto krat. O kakih jasnosti ali eksaktnosti izražanja ni niti sledu in prepogosto človek ne ve, ali je avtor sploh kaj hotel povedati ali pa se le igra z besedami. Glavna hiba tiči pač v tem, da snovi, ki jo je skompiliral iz raznih del, ni prebavil in da snov ni šla skozi njegovo duševnost. Zato je tudi v študiji ne more obvladati, ampak se igra snov ž njim ter ga meče sem in tja. Čemu muči sploh čitatelja s formami in tipi Sprangerja, ki jih, ne vem zakaj, imenuje šestero virov, iz katerih prodira naše življenje? Že v tem se vidi vsa neeksaktnost, ko imenuje šablonsko podelitev sodobnega človeka na šest tipov — vire našega življenja. — Čemu tlači v okvir kratke študije toliko raznorodnih elementov, ki jim ne more dati stvarne, vidne sinteze? Ali mar zato, da zagreni drugim s svojo študijo čitanje avtorjev, iz katerih je sam črpal svojo modrost? Čemu ne upotrebja eksaktnih terminov in ne gre problemom metodno, znanstveno do živega? Čemu ocenjuje na smešno banalen način probleme, ki jih ne pozna in jih mogoče nikdar doumel ne bo, ker se preveč zapira realnemu življenju in dvajsetemu stoletju strojev, ki ima čisto posebne zakonitosti, po katerih se vrši ves razvoj? Čemu izloča v vsej svoji študiji človeka dosledno iz miljeja, s katerim sploh ne računa? In kako more govoriti končno o vzgoji na strani 47. v takih frazah po vsem tem, kar se je že o vzgoji stvarnega pisalo in dognalo. To je pravzaprav

drzno, da muči učiteljstvo in čitatelja s sličnim nestvarnim govorenjem še danes, ko so izšle že tudi pri nas stvarne študije o vzgoji! In kje so končno konkretne kulturno-pedagoške smernice, ki bi nam pokazale res nove perspektive za bodočnost, saj jih obeta podnaslov?

Ne bom se spuščal v analizo posameznih misli, ki so vzete iz najrazličnejših avtorjev, ker nimam pri rokah niti avtorjev niti se ne čutim poklicanega, da bi lahko govoril o vseh teh problemih. Tudi se ne maram spuščati v podrobnosti študije same, ki bo šla mimo učiteljstva brez vpliva, kakor da je ne bi nikdar bilo. Kar pa lahko posname učiteljstvo iz študije, je to, da ve, kako ne sme delati, če hočemo res dvigniti našo pedagogiko in naše vzgojstvo. Takemu načinu dela mora veljati neusmiljena borba, ker le tako bomo prišli in se dvignili do bolj zdravih del. Jaz upam, da je to zadnja študija te vrste, ki jo je prinesel Zbornik, in da se bo začelo tudi v pedagoškem področju delati stvarneje, kakor se že dela pri nas na filozofskem. Nositelj tega dela pa bo najboljši del učiteljstva samega v tesni zvezi z najboljšo inteligenco, ki mora tudi obsojati neresni način dela.

VI. Četrta študija — Pomožno šolstvo. Anica Lebarjeva — je stvaren, informativen članek, ki nudi čitatelju vpogled v to važno panogo šolstva ter ga opozarja na njeno važnost. Če bi hotel še kaj za vsako ceno pristaviti, bi pripomnil, da nekako manjka globljih vidikov in nekoliko perspektive o možnosti razvoja pomožnega šolstva, če se organizira kdaj prava delovna ali produktivna

šola. Jaz sem si natančneje ogledal na pr. tu v Parizu, rue Vulpian, pomožni razred za zaostalo deco v starosti 8—12 let, kjer poskušajo zbuditi in razviti tudi intelektualne sile učenca s pravim ročnim delom, s ključavnicearstvom in z mizarstvom. Po izjavah učitelja in po mojem lastnem vtisku izkazuje ta način dela lepe uspehe, čeprav je vse šele v začetku. Meni se zdi, da se bo tudi pomožno šolstvo razmahnilo šele v resnici takrat, ko premagamo šolo učilnico. — Toda to ni nikakor kritika študije, to so le moje misli.

S tem smo si ogledali prvi glavni del Zbornika »Članki in razprave« ter lahko prestopimo h »Kulturnemu pregledu«, ki sestoji iz štirih delov: a) Nova pota do novih pedagoških ciljev. Žgeč Franjo, b) Domača pedagogika v letošnjih resolucijah, c) Ljudska visoka šola v Ljubljani, d) Naredba.

a) O referativnem članku: Nova pota do novih pedagoških ciljev — Žgeč Franjo ne morem mnogo govoriti, ker sem avtor sam. Referat je zapoznel ptič, ki bi bil popolnoma na mestu pred dvema letoma, ki je pa bil sedaj naroden. Nisem ga pisal s posebnim navdušenjem, zato tudi ni na tisti višini, na kateri bi lahko bil, čeprav se ga ne sramujem.

b) Posrečena se mi zdi misel zbirati vse resolucije zadnjega leta pod naslovom: »Domača pedagogika v letošnjih resolucijah«, kajti te spadajo vsekakor v Ped. Zbornik. Ne bom razpravljal o posameznih resolucijah, ker to ne spada v okvir kratke kritike, vendar pa me silijo resolucije kato-

liškega shoda, da se ustavim malo pri njih. Ko sem jih čital prvič, sem se nehote vprašal, kako pa so te prišle v Pedagoški Zbornik, ko nimajo s pedagogiko popolnoma nič skupnega. To je vendar čisto navaden cerkvenopolitični načrt, kako si pridobiti popolno premoč nad šolo, nad našim učiteljstvom, nad našim narodom, to je pravzaprav posmeh vsaki objektivni pedagogiki. Nikdar ne bi bil pričakoval, da gre ta načrt v svojem fanatizmu tako daleč, da zahteva nekako kontrolo cerkve celo nad posameznimi predmeti, da zahteva od države katoliško pedagogiko, da zahteva le versko in npravno neoporečene katoliške učne osebe (za katoliške kraje). Meni se zdi, da vključno trenutnemu videzu gre razvoj v nasprotno smer in da ni danes več čas za tako netolerantne, fanatične resolucije. Dobro je, da so te resolucije v Ped. Zborniku, ne zato, da bi jih učiteljstvo odobravalo, temveč da spozna naklepe cerkve, če pride kdaj do moči. To bi pomenilo v smislu teh resolucij popolno inkvizicijo, srednji vek. Ne razumem, kako more uredništvo s takimi povsem političnimi načrti brez vsake pedagoške vrednosti koketirati ter celo zapisati na čelo teh resolucij blagohotne besede: »A v najobilnejšem obsegu se je vzgojnih vprašanj lotil kat. shod«. Vzgoja je tu le sredstvo političnim ciljem, zato to delo nima ničesar skupnega s pedagogiko, z vedo o vzgoji in te resolucije spadajo v politične časopise gotove barve, ne pa v Pedagoški Zbornik, ki naj ostane čisto pedagoški.

(Dolge prth.)